Valtiovarainministeriö NEUVOSTORAPORTTI VM2022-00099

EUS Salmi Martti 27.02.2022
JjulkinenJULKINEN

Asia
Epävirallinen valtiovarainministerikokous ja euroryhmä, Pariisi 25.2.2022

Kokous

Pariisissa järjestetyssä epävirallisessa valtiovarainministerikokouksessa keskusteltiin Venäjän edellisenä päivänä aloittamasta hyökkäyksestä Ukrainaan ja sen taloudellisista seurauksista EU:lle ja sen jäsenmaille. Aiheesta annettiin EU-maiden valtiovarainministereiden, komission ja EKP:n yhteinen julkilausuma.

Kokoukselle suunniteltu toinen kokouspäivä peruttiin ajankohtaisen tilanteen johdosta. Perjantaina pidettiin ensin suunniteltua lyhyempi euroryhmän kokous, minkä jälkeen alkuperäiseltä asialistalta säilytettiin kaksi keskuspankkiirien kanssa keskuteltavaa asiakohtaa, joissa ensimmäisessä keskusteltiin Euroopan talouskasvun edellytyksistä ja toisessa rahoitussektoriin kohdistuvista odotuksista ja niiden täyttämisesta vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien investointitarpeiden valossa.

Valtiovarainministeri Annika Saarikko edusti kokouksessa Suomea. Lisäksi Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn osallistui alkuperäisen ohjelman mukaisiin kahteen asiakohtaan.

Euroryhmä käsitteli kaksi asiaa, jotka olivat ennen Ukrainan tilanteen kärjistymistä valmistellulla asialistalla: 1) makrotalouden liiallista epätasapainoa koskevan menettelyn euroalueen ulottuvuus, 2) tilannekatsaus euro digitaalisena valuuttana -hankkeesta.

Euroryhmä nimitti Tuomas Saarenheimon uudelle kahden vuoden kaudelle euroryhmätyöryhmän puheenjohtajana. Uusi kausi on Saarenheimon toinen ja alkaa 1.4.2022.

1. Epävirallinen valtiovarainministerikokous 25.2.2022

1. Ukrainan tilanne ja sen vaikutukset Euroopan unioniin

EU-maiden valtiovarainministerit kävivät kokoonpanoilla 1+1 keskustelun Venäjän edellisenä päivänä aloittamasta hyökkäyksestä Ukrainaan ja sen taloudellisista seurauksista EU:lle ja sen jäsenmaille. Keskustelua jatkettiin vain ministereiden kesken työlounaalla, jolla viimeisteltiin myös EU-maiden valtiovarainministereiden, komission ja EKP:n yhteinen julkilausuma Ukrainan tilannetta koskien.

Komission ja Euroopan keskuspankin alustuksissa keskusteluun käytiin läpi ensimmäisiä arvioita käynnissä olevien tapahtumien vaikutuksista Ukrainan talouteen, EU-jäsenmaiden talouksiin ja rahoitusmarkkinoihin. Arviot liittyivät ennen kaikkea eri väyliin, joita pitkin vaikutukset tulevat (energian tarjonta ja hinnat, kauppa, rahoitusmarkkinat jne.). Kvantitatiiviset arviot olivat hyvin alustavia ja riippuvat täysin siitä, miten tapahtuvat kehittyvät tästä eteenpäin. Globaalien rahoitusmarkkinoiden voimakkaat reaktiot torstaina 24.2. rauhoittuivat huomattavasti perjantain 25.2. kuluessa.

Jäsenmaat korostivat tarvetta lähettää myös valtiovarainministereiltä vahva ja yhtenäinen viesti solidaarisuudesta Ukrainaa kohtaan ja kyvystä ja halusta tehdä Ukrainaa tukevia ja Venäjän toimet konkreettisella tavalla tuomitsevia päätöksiä.

Yhteisesti hyväksytyssä julkilausumassa todetaan, että edellisenä iltana Eurooppa-neuvostossa EU:n päämiehet osoittivat ehdotonta yhtenäisyyttä vastattaessa Venäjän provosoimattomiin ja laittomiin sotilaallisiin toimiin. Valtiovarainministerit ilmaisivat täyden solidaarisuuden Ukrainan kansalle. EU on osoittanut tukensa ja lisätoimiin ollaan valmiita lähipäivinä.

Julkilausumassa todetaan lisäksi, että päämiehet sopivat rajoittavista toimenpiteistä, jotka aiheuttavat massiivisia ja vakavia seurauksia Venäjälle. Valtiovarainministerit panevat nämä rahoitus- ja talouspakotteet täytäntöön välittömästi. Nämä seuraamukset ovat voimassa niin kauan kuin tarvitaan, ja niitä täydennetään lisäpäätöksillä. Valtiovarainministerit pyysivät Euroopan komissiota ja EKP:tä arvioimaan, mitä seurauksia venäläisten instituutioiden rahoitusjärjestelmään pääsyn lisärajoittamisesta olisi. Kaikki vaihtoehdot ovat pöydällä.

Julkilausuman mukaan tämä Euroopan maiden yhtenäisyys ja Euroopan talouden vahvuus antavat meille mahdollisuuden lieventää kriisin vaikutuksia. Ryhdymme asianmukaisiin toimiin rajoittaaksemme seurauksia kansalaisillemme ja yrityksillemme.

Kokouksessa keskusteltiin tämän geopoliittisen kriisin taloudellisista seurauksista erityisesti energia-alalla. Ministerit ovat sitoutuneet vauhdittamaan viime kuukausina aloitettua työtä taloudellisen riippumattomuuden vahvistamiseksi ja kestävän ja resilientin kasvun edistämiseksi.

2. Euroopan talouskasvun edellytykset tulevaisuudessa

Valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien yhteisessä työistunnossa keskusteltiin Euroopan talouskasvusta, kasvun esteistä ja tulevaisuuden finanssipolitiikasta kaksoissiirtymän valossa. Aiheesta alusti OECD:n pääekonomisti Laurence Boone.

Boonen alustuksessa käytiin aluksi läpi Ukrainan tilanteeseen liittyen Euroopan energia-riippuvuutta ja Venäjän kaupan merkitystä koskevia vertailuja. OECD:n arvion mukaan nyt käsillä oleva kriisi voi johtaa sitkeästi koholla pysyviin energian hintoihin ja kasvun hidastumiseen; syynä tähän on erityisesti vaihtoehtoisten energialähteiden vähyys. Pidemmän aikavälin kasvun edistämiseksi Boone toi esille jäsenmaiden rakennepolitiikat niiden houkuttelevuuden parantamiseksi investointikohteina, EU:n ponnistelujen lisäämisen pääomamarkkinaunionin syventämiseksi ja yksityisten investointien tuoton parantamiseksi sitä kautta sekä paremmat eurooppalaiset ja kansalliset finanssipoliittiset puitteet investointien tukemiseksi. Käsillä oleva kriisi korostaa edelleen tarvetta investoida nopeasti ja mittavasti energia- ja digitalisaatioinfrastruktuuriin.

Jäsenmaiden kommenteissa tuotiin esille sitä, miten kaikki edessä olevat haasteet linkittyvät toisiinsa ja osa niistä voidaan nähdä myös mahdollisuuksina. Next Generation EU nähtiin yhtenä myönteisenä vastauksena investointeja koskeviin tarpeisiin. Osaaminen, innovaatiot, yrittäminen,

patentit toistuivat puheenvuoroissa, samoin kuin Yhdysvaltojen suuri etumatka teknologia-yrityksissä (75/100 suurimmasta on amerikkalaisia).

Pj:n yhteenvedossa todettiin, että osaamiseen ja energiariippumattomuuteen investoinneista täytyy jatkaa keskustelua myöhemmin, kun tilanne on rauhoittunut. Julkisen ja yksityisen rahoituksen oikea tasapaino on tässä yhteydessä olennaisen tärkeää.

3. Rahoitussektoriin kohdistuvat odotukset vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien investointitarpeiden valossa

Kolmantena asiana kokouksessa keskusteltiin rahoitussektoriin kohdistuvista odotuksista mm. vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien investointitarpeiden valossa. Aiheesta alustivat New Financial ajatushautomon toimitusjohtaja William Wright sekä Euroopan pankkiyhdistysten liiton puheenjohtaja ja Santander pankkikonsernin pääjohtaja Ana Botin.

William Wrightin alustuksessa korostettiin sitä, että pääomamarkkinoilla on suuri kasvupotentiaali EU 27:ssa ja niiden kautta voidaan vähentää pankkirahoituksen riippuvuutta, edistää innovaatioita ja sijoituksia työhön ja kasvuun. Wrightin mukaan EU:n pääomamarkkinan perustusten rakentamisessa tulisi keskittyä a) uudelleen määrittelemään valvonnan ja vastuun kehykset b) kasvattamaan isoja pääomakantoja ja kannustamaan vähittäissijoittajien osallistumista c) parantamaan markkinan infrastruktuuria ja toimintaa d) hankkimaan poliittista kannatusta ja rakentamaan pääomamarkkinaa alhaalta ylöspäin ja e) lisäämään markkinoiden houkuttelevuutta, kilpailukykyä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Ana Botinin alustuksessa tuotiin esille sitä, kuinka paljon vaikeampaa yritysten kuten pankkien on kasvaa Euroopassa suhteessa muuhun maailmaan, regulaation osalta ollaan edelleen pitkälti tilanteessa, jossa jokaisessa EU-maassa on omat sääntönsä, jotka yritysten on opiskeltava ja joihin pitää sopeutua. Datatalouden kysymyksissä Eurooppa on myös jäämässä jälkeen tiukemman regulaation johdosta, yhdysvaltalaiset yritykset pystyvät hyödyntämään dataa paremmin kuin eurooppalaiset.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa käsiteltiin paljon tarvetta EU:n pääomamarkkinaunionin viemiseen eteenpäin, viime vuosien hidas eteneminen on ollut suuri pettymys monille. Nyt viimeistään pitäisi olla valmiutta liikkua kansallisesti haastavissa, mutta kokonaisuuden kannalta olennaisissa asioissa, jotka liittyvät mm. yritysoikeuteen ja esim. maksukyvyttömyyslainsäädäntöön. Toisaalta tuotiin esille myönteisenä asiana se, että Euroopan pankkisektori on nyt paljon vahvemmassa asemassa kuin esim. viisi vuotta sitten.

Pj:n yhteenvedossa tuotiin esille pääomamarkkinaunionin haasteisiin liittyen tarve toimia niin, että Eurooppaankin syntyisi digitaalisia jättiläisiä ja vahvoja pk-yrityksiä. Pj. totesi myös työn jatkuvan intensiivisenä Ukrainaan ja Venäjään liittyen ja valtiovarainministerit tulevat pitämään tiiviisti yhteyttä sen tiimoilta.

2. Euroryhmä 25.2.2022

Euroryhmässä käsiteltiin tiiviisti kaksi alkuperäisellä asialistalla ollutta asiaa. Taloustilannetta koskeva keskustelu poistettiin asialistalta, koska sen katsottiin nivoutuvan Ukrainan tilanteen käsittelyyn. Euroryhmä hyväksyi kaksi ennalta valmisteltua julkilausumaa, jotka eivät liity viime päivien tapahtumiin.

1. Makrotalouden liiallista epätasapainoa koskevan menettelyn euroalueen ulottuvuus

Euroryhmä keskusteli osana talouspolitiikan koordinaatiota koskevaa arviota makrotalouden epätasapainoja koskevan menettelyn (MIP) erityisistä euroaluetta koskevista näkökulmista ja mahdollisista muutostarpeista. Vaikka MIP:in painopiste on maakohtaisessa seurannassa, on euroalueen yhteisvaikutusten seuranta saanut lisääntyvässä määrin painoa MIP:iin kuuluvassa hälytysmekanismiraportissa.

2. Euro digitaalisena valuuttana – tilannekatsaus

Euroopan keskuspankki antoi ministereille tilannepäivityksen digitaalisen euron hankkeen edistymisestä viime marraskuun keskustelujen jälkeen. Tässä yhteydessä euroryhmä hyväksyi tätä hanketta koskevan julkilausuman. Lausumassa euroryhmä toteaa, että onnistuakseen digitaalisen euron mahdollisen liikkeeseenlaskun on oltava yhteinen eurooppalainen hanke, jota eurooppalaiset tukevat ja jolla on vankka demokraattinen perusta. Euroryhmä suhtautuu myönteisesti komission aikomukseen käynnistää kohdennettu julkinen kuuleminen digitaalisesta eurosta osana lainsäädännön valmisteluprosessia.

Julkilausumassa todetaan, että euroryhmä tukee eurojärjestelmän ja komission työtä digitaalisen euron parissa. Tämän tutkintatyön on perustuttava huolelliseen ja perusteelliseen analyysiin. Digitaalinen euro on monimutkainen ja tärkeä hanke, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia kansalaisiin, yrityksiin ja koko talous- ja rahaliittoon.

Euroryhmän seuraava teemakeskustelu asiasta huhtikuussa käsittelee yksityisyysnäkökohtia ja niiden yhteensopivuutta muiden poliittisten tavoitteiden kanssa, joihin kuuluu rahanpesun, laittoman rahoituksen ja veronkierron torjunta. Kesäkuussa käsitellään digitaalisen euron mahdollisia vaikutuksia rahoitusjärjestelmään ja käteisen käyttöön. Vuoden jälkipuoliskolla euroryhmä keskustelee digitaalisen euron ympärillä olevasta laajemmasta ekosysteemistä.

3. Muut asiat

Muissa asioissa euroryhmä hyväksyi Kreikan lainaohjelmia koskevan julkilausuman, jossa euroryhmä suhtautuu myönteisesti Kreikan 6. joulukuuta 2021 ilmoittamaan aikomukseen maksaa etuajassa tämän kevään aikana kokonaisuudessaan takaisin kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF) saamansa lainat. Samoin suhtaudutaan myönteisesti Kreikan toiseen ilmoitukseen, jonka mukaan Kreikka aikoo maksaa kuluvan vuoden loppuun mennessä kokonaisuudessaan Kreikan kahdenvälisen lainaohjelman kautta vuoden 2023 loppuun mennessä erääntyvät lainapääoman lyhennykset.

Toisena asiana euroryhmä nimitti Tuomas Saarenheimon uudelle kahden vuoden kaudelle euroryhmätyöryhmän puheenjohtajana. Uusi kausi on Saarenheimon toinen ja alkaa 1.4.2022.

Suomen edustajat

Valtiovarainministeri Annika Saarikko, Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn (VMI-kokouksen asiakohdat 1 ja 2), virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi